

„Bűnös“ város

Tavaly az országban fel-
derített bűncselekményeknek
közel a felét a fővárosban
és a megyeszékhelyi nagyvá-
rosokban követték el — kö-
zöltük nemrég lapunkban.
Ez az adat beszédesebb, ha
hozzá tesszük, hogy e nagy-
városokban az ország lakos-
ságának ennél jóval kisebb
hányada, amiből több mint
egyharmada él. Tehát nem
egyszerűen csak arról van
szó, hogy ahol többen van-
nak, ott több a bűneset is,
hanem arról, hogy a sűrű-
ben lakott helyeken arány-
lag gyakoribb, mint a kisebb,
gyéribben lakott települése-
ken, vagyis ha a statisztika
szokásos mutatójával össze-
hasonlítanánk, hogy hány
bűncselekmény „jut” egy la-
kosra, a városban ez jóval
több lenne, mint falun.

Eltérések

Ez a statisztikai formula
ebben az esetben nagyon
visszataszítóan hangzik, a
tisztességes állampolgár még
az általánosított megfogalma-
zással szemben is érzelmileg
jogosan tiltakozik: már hogy
is „jutna” rá bűneset. Igaza
van. Rá nem „jut”, a tör-
vényeket sértő polgártársai
teljesítették túl a statisztikai
„normát”, átlagot. Hogyan,
miért? Miféle eltérés ez? A
„bűnös” város szemben a
faluvá? Avagy a Rousseau-i
gondolat, a XVIII. századi
francia gondolkodó tétele
igazolódik, a természetes
vagy legalábbis a természet-
hez közelebbi állapot diadala
ez? Mert hogy az ember ere-
dendően jó — szemben a
vallási felfogás szerint ere-
dendően bűnös voltával —
és csak a környezet rontja
meg?

A jelenség jó ugródeszka
az elméletkezdéshez, de célsze-
rűbb a valóságban keresni
az okokat. Az ember ere-
dendően se nem jó, se nem
rossz. Az ember tanult — a
csecsemő a szülőktől, a nö-
vekvő a felnőttektől, a csa-
ládi és a családon kívüli
környezettől — így lesz em-
ber. S hol van a mai falu
a természeti környezettől, az
„össz állapotoktól”? A becüle-
tes ember falun is, városban
is becületesebb. Az ilyen embe-
rek aligha fogadják el, hogy
településüket a köztük élő
néhány bűnöző vagy rend-
bontó után ítélik meg.
Aminthogy az ilyeneket nem
is szívesen fogadják be. S
éppen itt mutatkozik az elté-
rés a falu és a város, pon-
tosabban a kisebb és a na-
gyobb települések között.

Ahol viszonylag kevés em-
ber él együtt, ott — mint
szokás mondanivaló — „min-
denki mindenkit ismer”, sze-

mély szerint vagy hírből,
egyénilag vagy családilag ismerős az egész falu. S ez
többet is jelent az ismeret és
ismeretség tényénél!

Nem elég csak a rendőr

Az emberi társadalmat
egyebek közt ezek a szálak
tartják össze. A kis telepü-
lés társadalmában egy bizo-
nyos egységet képez ki a kölcsönös ismeretség és a
vele járó kölcsönös értéke-
lés, megítélés tudata. S
minthogy az egyes ember
rendszerint a család kereté-
ben kapcsolódik a nagyobb
közösségbe, a megítélés a
családot is érinti, ezért a
család is jobban felelősnek
érzi magát egyes tagjaiért.
Azt mondhatjuk, egy falu-
ban, egy áttekinthető ismer-
etségi szálakkal átszőhető
kis településen jobban érve-
nyesül a kölcsönös társadal-
mi ellenőrzés, és ez nem
mellékes a közrend állapota
szempontjából.

A városban ellenben az
ember ismeretségi köre szü-
kös, még akkor is, ha szám-
szerint netán több embert
ismer, mint falun. Egy vá-
rosban lakókat, sőt még egy
kerületben, egy háztömbben
lakókat sem szönek úgy össze
az ismeretségi szálak,
amelyek egyébként is alkalmos-
szerűek, felbonthatók:
csupán máshová kell költöz-
ni, s ott úgyszólván újra le-
het kezdeni az életet. Nem
olyan zárt háló az ismeret-
kör, mint falun. A nagyváros
a faluhoz képest dzsungel.
Ezért természetes az, hogy a
bűnözők inkább városba és
minél nagyobb városba hú-
zódnak. De törvénybe ütkö-

zó tettekre is kedvezőbb az
alkalom, nem érzi a gyön-
géb jellem maga mögött
úgy mint falun az ismerősök,
az egész település ellenőrző
szemét. Ez a helyzet megki-
vánja, hogy a nagy telepü-
léseken a hatóságok foko-
zottabb gondot fordítsanak a
közrend, a közbiztonság fönntartására. S ez így is van ná-
lunk is. A rendőrség megte-
szí, amit tőle várnak, de vá-
rosban sem elég ehhez csu-
pán a rendőr! A megelőzést
elsősorban a lakosság segít-
heti elő. Az utóbbi évben
többször is hangot kapott az
újságokban ez a kérdés egy-
egy olyan eset kapcsán, ami-
kor a járőrök szótlanul
nézték az erőszakosságot, a
garázdaságot, még csak rend-
őrt sem hívtak.

Egymásra utaltság

Nos, ez az a terület, ahol
hibáztathatjuk a városlakó-
kat. Az ismeretség hiánya
nem vezethet holmi teljes el-
idegenüléshez, mert az ves-
szélyezteteti egy település
egész közéletét. A városban
maximális egymásutaltság-
ban élünk, még a közleke-
desben is mások munkájára
szorulunk. Ez a helyzet kö-
zösségvállalást kíván, ellen-
tétet a „semmi közöm hozzá”
magatartással.

Az mondhatja ezt, aki
egyedül él és tartja fenn
magát az őserdőben — ha
van ilyen. Ha vállaljuk,
amihez szükségképpen kö-
zünk van, az tovább javít-
hatja a közbiztonságot, a
közrendet.

Németh Ferenc

Ki miben tudós?

A Magyar Kommunista
Ifjúsági Szövetség és a televí-
zió az 1971—72-es tanév-
ben is megrendezi a Ki miben
tudós? tévés vetélkedőt.
A jelentkezők a történelem
és a fizika tantárgyban ver-
senyezhetnek. Az iskolai
házi versenyek két legjobbját
juthat tovább a megyei se-
lejtezőbe, amelynek első öt
helyezettje vesz részt az or-
szágos versenyben. A televí-
zió kamerái előtt kieséses

páros versenyben méri össze
tudását az országos verseny
nyolc legjobbját, 1972 április-
ában.

A vetélkedő anyagát a
versenybírók középiskolai
tananyaga képezi. Az ered-
ményes szerepléshez az iskolai
anyag egészének színvo-
nalas, alkalmazás-kész ismerete
szükséges. Történelem-
ből együttesen bírálják el a
történelmi adatok tudását, az
ok-okozati összefüggések fel-
ismerésének, a következteté-
sek levonásának készségét, a
törvényszerűségek alkalmaz-
zásának képességét. Fiziká-
ból az anyag olyan fokú
megértése szükséges, amely
lehetővé teszi, hogy a ver-
senyzők tudásukat alkalmaz-
ni tudják a társtudományok
területéről vetett problémák
megoldására.

A kamerák elé került ver-
senyzők közül az első két
helyett tantárgyából mente-
sül az egyetemi felvételi
vizsga alól. Ezenkívül — hely-
ezésüknek megfelelően — 8—
20 napos külföldi köruta-
záson vehetnek részt a ve-
télkedő fiatalok.

Somogyi-könyvtári híradó

A Somogyi-könyvtári hí-
radó idei negyedik számában
Reguli Ernőné, a Kell a jó
könyv MSZBT-olvasópályá-
zat előkészítésével, a lebonyo-
lítás módszertani kérdé-
seivel és feladataival fog-
lalkozik.
A híradó újabb értékes
anyagot közöl Szeged bibli-
ográfiáihoz Gyuris György
összeállításában. Dr. Péter
László „Utcanevünk törté-

Korszerűsítik a könyv-kereskedelmet

Atszervezik, korszerűsített
szervezetben működtetik a
könyvterjesztés országos há-
lóját 1972. január 1-től —
közölte dr. Marczali László,
a Művelődésügyi Minisztérium
kiadó főigazgatóságának
vezetője. Három könyvter-
jesztő vállalat működik majd:
két kiskereskedelmi, amelyek
közül az egyik a fővárosi, a
másik a vidéki könyvter-
jesztést végzi, a harmadik
vállalat feladatkörébe pedig
a készletezés tartozik. (MTI)

Javult a lakosság kisipari ellátása

Mint ismeretes, a Minisz-
tertanács legutóbbi ülésén el-
fogadta a könnyűipari mi-
niszternek a magánkisipar
helyzetéről szóló beszámoló-
ját. A beszámoló megállapí-
totta, hogy az iparjogi és a
területi korlátok megszünte-
tésének hatására két év alatt
összesen 10 ezer 800-zal nőtt,
s jelenleg több mint 91 000 a
kisiparosok száma, emel-
kedett termelésük értéke.
Növekedett termelési akti-
vításuk is, amit bizonyít,
hogy soraikból 1200 főt vá-
lasztottak tanácsfagnak,
7000-en pedig a Hazafias
Népfront aktivistájaként fej-
tenek ki hasznos társadal-
mi munkát.

A kisiparosok létszáma a
városokban és a nagyobb
községekben általában sta-
bil, sőt növekvő tendenciát
mutat. Kedvezőtlenebb
helyzet a kisebb községek-
ben és az ellátatlan terüle-
teken, ahol a 2 éves adó-
kedvezmény lejártá után
sok kezdő javítószolgáltató
kisiparos visszadja az ipar-
jogositványt. Ennek feltehe-
tően egyik oka az, hogy a
kisebbségi településeken a kis-
iparosok nehezebben jutnak
anyaghoz és munkához.

Az elmúlt három év alatt
körülbelül 3 ezer 500 fővel
növekedett a kisiparosok alkalm-
ozottainak száma.
Ugyanakkor az ismert demog-
ráfiai okok miatt — keve-
sebb szakmunkástannal fog-
lalkoztatnak.

A miniszteri jelentés meg-

Mi okozott előzmény nélküli csecsemőhalált?

Növényélettani tudós jelentős felismerése

Hosszú ideig értetlenül
állt az orvostudomány egy
sor, minden különösebb
előzmény nélkül bekövetke-
zett csecsemőkori hirtelen
halálozás rejtélye előtt: nem
tudták megállapítani, hogy
ezeket a tragédiákat tulaj-
donképpen mi okozhatta.
Az elpusztult apróságok elő-
zőleg nem betegeskedtek, és
még az elhalálozás utáni
vizsgálatok során sem sike-

rült kimutatni fertőzést és
ilyen kóros elváltozást, ami
a bekövetkezett események-
re magyarázatot adhatott
volna.

Ezért tarthat számot nem-
csak hazánkban, hanem az
országhatárokon túl is ér-
deklődésre az a tudományos
eredmény, amely dr. Frenyő
Vilmos egyetemi tanár, az
Eötvös Loránd Tudomány-
egyetem növényélettani tan-
székének tanszékvezető ta-
nára nevéhez fűződik. A
professzor több mint tizszáz
vizsgálata a növény-
élettan oldaláról derítették
fényt a titokzatos halálestet-
ekre: megállapította, hogy
ezekért az egyes növények-
ben felhalmozódott nitrát a
felelős.

A professzor elmondotta,
vizsgálatai egyértelműen ar-
ra mutatnak, hogy például
az úgynevezett parajfélék
növények — eddigi ismerete-
inkkel ellentétben — nem-
csak élő, hanem tárolt és el-
halóban levő állapotban is
képezhetnek és felhalmoz-
hatnak nitrátot. Ez a növé-
ny szerkezet táplálkozása
szempontjából nagy fontos-
ságú vegyület felhalmozód-
va nitráttá alakul, ami vi-
szont már mérgező hatású.

Freneyő professzor közölte,
hogy ez a felismerés a jövőt
illetően elsősorban a pre-
venció szempontjából hasz-
nosítható: a mind nagyobb
arányokban fejlődő konzerv-
iparnak az ebből levonható
következtetéseket feltétlenül
meg kell szivlelnie. Neveze-
tesen a különféle, feldolgo-
zásra váró növényfélék táro-
lási idejét a lehetőleg sze-
rint meg kell rövidíteni és
a forgalomba hozandó áruk
minőségét is fokozottabban
kell ellenőrizni. Ugyanakkor
az ilyen növényféléket termel-
elő nagyüzemi gazdaságok-
kat arra figyelmezteti, hogy
a jövőben az eddiginél is
gondosabban mérlegeteljék a
műtrágyázásnál felhaszná-
landó nitrogénmennyiség
arányát.

— Szeretném megnyugtati-
ni az érdekelteket — fűzte
hozza a professzor —, hogy
a hazánkban jelenleg forga-
lomba hozott, ilyen növény-
anyagokból készített gyer-
mektápszernek minősége nem
kifogásolható. Hazai viszony-
latban a vizsgálódások ere-
ményeit elsősorban a táp-
szer- és konzervkészítme-
nyek termelésének fejleszté-
sekor kell szem előtt tartani.

Szeged a hazai lapokban

1971/48.

VARGA Sándor: Fejezték a
magyar könyvszakma történe-
tét. (1944—1951.) 9. [részt.] A
„Szikra” Könyvkiadó kezdte te-
vékenységéről. A Könyv. 5. sz.
GUBA Ferenc: A biokémiai
oktatás az orvosképzésben. Fel-
sőbboktatási Szemle, november. [A
szegedi konferencia tapasztalatai.]

NACY Istvánné: Az audiovi-
zualis eszközök szerepe a peda-
gógiai tárgyak oktatásában. Fel-
sőbboktatási Szemle, november.
[Tapasztalatok a tudományegye-
temen.]

Mocsár Gábor: Ki vágta fejbe
Hudák elvtársat? Szakmunkás-
névelés, november. [Könyvismerte-
tés.]

Tanácskozás vízeink tisztasá-
gáról. Magyar Nemzet, nov. 23.
[A vízügyi igazgatóságon.]

Házgyárt avattak Szegeden.
Magyar Hírek, nov. 27. [Fény-
kép.]

(k. g.): A ma emberéről a
ma emberéhez. — Zenei hét
Szegeden. Magyar Nemzet, nov.
28.

Fotókiállítás Szegeden. Pécsen.
Dobrecben. — A szovjet hős
városok hetének rendezvényei.
Magyar Hírlap, Népszabadság,
nov. 28.

Ezer mázsás ponty jégbörtön-
ben. Népszava, nov. 23. [Fehér-
tón.]

KUNSZERY Gyula: Balassa
Imre 85 éves. Magyar Hírlap,
nov. 23.

KIS PINTÉR Imre: Mocsár Gá-
bor: Ki vágta fejbe Hudák elv-

társat? Alföld, december. [Könyv-
ismertetés.]

KACZUR István: Lovászver-
seny Csongrádon a KISZ-kong-
resszus tiszteletére. Lobogó, dec.
1. [A döntőt Szegeden rendezték.
Fényképpel.]

PALYI András: Színházi esték
Miskolcon, Kecskeméten, Szeged-
en. Magyar Hírlap, dec. 1.
[Az írókép előadásáról is.]

KISS Balázs: Felkészítő fejlesz-
tési tervek. Népszabadság, dec.
2. [A szegedi vasúti csomópont
fiataljainak KISZ-életéről.]

CSÜRÖS Miklós: Kirándulás a
pokolba. — Julesz Miklós köny-
ve Népszava, dec. 2. [Ismerete-
tés.]

(hegedős): Egyetemi polgár.
Magyar Ifjúság, dec. 3. [Interjú
Mojzes Erzsébet szegedi gyógy-
szerészhallgatóval, aki az egye-
temet képviseli a KISZ VIII.
kongresszusán. Fényképpel.]

KELLEMEN Gábor: Mit csinál-
nak a Tisza-kutatók? — Nemze-
tközi együttműködés. Magyar
Nemzet, dec. 3. [Interjú Horváth
Imre egyetemi tanárral.]

Mi újság az NB I B-ben? —
Visszakerül a Szeged az NB I-
be? Népszava, dec. 3.

[FENER Temásl (Féner): Szeged:
Örök Elektra Film, Szin-
ház, Muzsika, dec. 4. [Az egye-
temi színházról előadásról
Fényképpel.]

[PUNKÓSTI Árpád]: Lengyel
népi együttes és a bolognai ope-
ra a szegedi szabadtérin. —
Végleges a jövő nyári műsor.
Népszabadság, dec. 4.

A feltaláló paradoxona

Képernyő

Ha Dürrenmattot tekint-
jük, akár korunk szellemé-
hez méltónak mondhatnánk
a tragikomédiát. Ha meg
Molière-t, aki mostanság is-
mét harcra indult nálunk,
igazán máig sem megért
népszerűségéért — az ő ko-
rának szelleméhez is alapo-
san passzol.

A hasonlított Tom Stop-
pard péntek este vetített té-
véjátékával (Szabad, mint
a madár) nem a figurák szel-
lemi rokonsága írta ide
(legfeljebb szándékos ár-
nyékképe, netán persziflá-
zsa), hanem a látásmód rea-
lizmusának közönsége. Egy
Shakespeare-tragédiát köny-
nyű komédiába fullasztani,
hiszen elég, ha a nagymono-
lóg közben Hamlet csukló-
görccsöt kap — a komédiák-
ból is rendszerint előkeres-
hető a tragikus alapmotívum.
Am a Stoppardéhoz
hasonló életképek nehezen
költethők át, annyira való-
ságszokak George Rile, az ág-
rós szakadt feltaláló, a szá-
nalmas kisember, akiben a
kóklerek ellenszerve egy
aranyos bohém álarca mö-
gött szívódik fel, az életet
rendkívül precízen, megbíz-
hatóan retusálja magának.
Ez a kopott karikatúra, ez a
szellemi rokkant nemcsak
hogy öszönösen ráérez az
üzleti világ, a monopolkapi-
talizmus szédítő arányaiban
fészkelő szédítő szélfurak-
sáigra, de — ugyancsak ösz-
tönösen — képes levonni a
következtetést is: egy vasat
es nekik, nem érdemes gü-
rizni, Megint más kérdés
persze, hogy a passzív rezis-
zencia, a megideologizál-
ható kódlavacsis felhőme-

szelés árát a család fedezi,
szorosabban a lány boldog-
talansága. Így a kisember
paradoxona: amilyen rab-
szolgája a nagy társadalom
cápaszájú rabszolgatartójának
— olyan rabszolgatartója
maga is otthon a családjá-
nak. Legfeljebb a mosoly, a
módszerek és az arányok kü-
lönböznek.

Innen vezethető le a meg-
oldás is: az öreg Dzsorzi
végre megéri, elmegy a
munkaközvetítőhöz, Felad a
„szabadúszással”, a feltalá-
lóddal. A tragikus és komi-
kus mozaikok pazar szí-
képre épülő tévéjátékot
Horváth Adám kicsit mint-
ha rárendezte volna a fő-
szereplő Major Tamásra. Ami
tulajdonképpen nem zavart,
hiszen a választás igen sze-
rencsés, Major felettebb áll,
vezi a játékot, remek. Mel-
lette viszont — egyetlen ki-
vétellel — hiányzik a part-
ner, szerepárnyékok mozog-
nak csupán, Az egyetlen tá-
vétel, Linda nevű lánya is
mindössze Almási Éva átsü-
tő tehetségének melegétől és
a képernyőn.

K. I.